

Učiteljski Tovariš.

~~~~~
List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. dné vsakega meseca, in veljá za celo leto 2 gold. 50 kr.
za pol leta 1 gold. 30 kr.

Tečaj X.

V Ljubljani 1. oktobra 1870.

List 19.

Društvo v pomoč učiteljem, njihovem vdovam in sirotam na Kranjskem.

Nova pravila o tem društvu in natančno in skerbno vredjeni račun o dohodkih in stroških tega društva v preteklih letih smo kranjski učitelji veselo sprejeli.

Ako pregledamo natančno narejeni in pregledani račun o dohodkih in stroških tega društva od l. 1861. do konca 1870 l., moramo priznati, da vkljub temu, da mnogi učitelji k temu društvu še pristopili niso, se je vendar društveno premoženje narastlo do 23.067 gl. 94 kr.

Nova pravila o tem društvu mislim pa, da so tako vredjena in sestavljena, da o tem nihče ne more kaj ugovarjati; kar je večina učiteljev želela, namreč, da bi tudi stari bolehní učitelji dobivali kaj pomoči od tega društva, potem da dobijo vdove namesto 60 pa 80 gl. in vsi otroci — ne samo štirje — po 20 gl. letne penzije, to je vse prav lepo. Da bode pa društvo moglo po načertanih pravilih obljubljené letne doneske izplačevati, treba je, da vsi kranjski učitelji podpiramo to prekoristno društvo.

Treba bi bilo in spodobilo bi se, da bi učitelji vsi brez izgovorov pristopili k temu koristnemu društvu, ter s tem pokazali, da so nam zapuščene vdove in sirote pri sercu, da smo previdni zakonski možje in skerbni očetje svoje družine; pokažimo, da dobro vemo, kar pravi sv. pismo: „Kdor za svoje ne skerbí, je hujsi, kot uni, ki je zatajil vero“.

Kako tolaživen bo za nas večer našega življenja, ako bo nas vest tolažila, da smo si vsaj prizadevali vse storiti, da bi

le tem, ki so bili nam izročeni, k sreči pripomogli. Nasproti pa pomislimo, kako grozno žalostno je, če umerje učitelj in zapusti družino nepreskerbljeno in naj večkrat v naj hujši revščini.

Ugovarjal mi bo znabiti ta ali uni, da naj vdova in otroci pri srenji, v kateri je učitelj služil, pomoči išče, in da je tudi srenja po postavi zavezana, učiteljevi vdovi nekaj penzije odrajtovati.

Na to odgovorim samo to le:

Na Gorenškem v kamniškem okraju umerl je pred nekimi leti prileten učitelj, ki je zapustil še mlado ženo s štirimi otroci brez premoženja — edino le srenji na skerb. Prosila je res ta reva pomoči pri srenji. Njeni glas sicer ni bil „glas vpijočega v puščavi“; vender je ta ženica čez 2 leti hodila od P. do P., da je sprosil, da dobiva sedaj 30 gl. na leto od srenje. Kako je pa prvi 2 leti brez vse pomoči živela in kako sedaj s 30 gl. na leto shaja — lahko vsak vé. Ravno taka in enaka se godi tudi drugim uč. vdovam.

Na dalje pravijo nekteri, da je bolje denar v hranilnico dajati, kakor pristopiti k temu društvu.

Res, ljubi moji, dobro je, ako je sedanji čas učitelj tako srečen, da more denarje v hranilnico pošiljati, a prosim vas, dragi moji, koliko je vender takih služeb na Kranjskem, pri katerih bi učitelj mogel toliko prihraniti, da bi samih obresti toliko dobival, kakor bode po novih pravilih dobivala zapuščena vdova s tremi ali štirimi otroci. Mislim, da tudi na to ni težko odgovoriti.

Zopet drugi menijo, da bi bilo bolj priporočivno sebe ali otroke pri banki „Slavije“ ali pri kakemu drugemu enakemu društvu za kakih tisuč gold. zavarovati, ki se po smerti ali izpolnitvi nekih let temu ali unemu izplačajo. Tudi to je prav; a povem vam tudi, da vsako zavarovalno društvo ima svoje pogoje, s kterimi izplačuje zavarovalne istine. Kot zastopnik banke „Slavije“ naj navedem tu en sam zgled: Jaz, 32 l. star, zavarujem 1000 gold. istine pri banki, ktera naj se izplača po moji smerti, kedarkoli se primeri, ženi ali otrokom mojim.

Za to istino moram plačevati vsako leto 24.00 kr. premije. To znese v 10 letih 241 gl. in v 20 l. še enkrat toliko i. t. d. in po smerti moji dobili bi dediči moji enkrat za vselej 1000 gl. Kdor si to lahko oskerbi, prav stori.

Ako pa jaz umerjem kot ud omenjenega društva, dobi žena moja s tremi otroci 140 gl. letne penzije. In če 35 do 40 let stara vdova — kar je vse mogoče — še kakih 20 do 25 let živi, koliko potem? ali ni tolika pomoč hvale in priporočila vredna? Pri vsakem društvu pa veljá pregovor: „Viribus unitis“. Tudi drugi pregovor ki pravi: „Združena moč, je zlat obroč“ naj nas, dragi sobratje, spodbuja in opominja, na ta temelj in na to podlago, katero smo v 9. letih po skerbi svojih prednikov vstanovili in vterdili, naprej zidati terdno nerazrušljivo mogočno poslopje — društvenega še veliko večjiga premoženja namreč — to bo nam kranjskim učiteljem v ponos, čast in slavo!

J. Čerin.

Drobtinice iz dnevnika slovenskega učitelja.

Spisuje *Josip Levičnik*.

Motto: „Nulla dies sine linea!“
Stari rimljanski pregovor.

V daljnih ukih gospodarstvene živinoreje prestopili smo bili na kermo. Ona ima pri živalih razne namene. Mladim stavi tako rekoč in jáci njihovo truplo; odraslim pa povračuje po raznih potih zgubljene moči, ter jih krepčá za prihodnost. Tudi gorkote je živalskemu trupu potreba, ktera mu tudi po kermi dohaja. Kakor je sploh znano, vse domače štirinožne živali živež z zobmi zvečijo, s slinami zmesijo, ter ga tako želodcu pripravnega storé za prebavljanje. Priprosti človek bi na to še ne porajtal, in vendar se živina že pri zavživanji kerme lahko presoja, koliko veljá. Ako preveč sagovtno sega po kermi in jo slabo zveči, ji tudi slabo tekne; — od take živine ne pričakuj na nobeno stran dobrega vspeha. (Tudi ljudem prehitro zavživanje jedil ne tekne dobro.) — Govorilo se je za tim o želodcu prežvekovavnih živali, o raznih mokrinah, namreč: gobčevih, trebušnih in červnih slinah, ter žolcu, katero vse eno k drugemu pripomore, da se zavžita jed spreminja ali v kri, ali v druge redivne mokrine (Nahrungssäfte, hillus); kar pa truplo sprejeti ne more, žival kot gnoj iz sebe iztrebi. — Prestopilo se je potem na kemično razkrojenje kerme. Vode (mokrote) ima vsaka kerma več ali manj; vode je živalim tudi naj več treba, ktera se jim torej, kar je je v kermi premalo, podaja po napajanju. Kerma dalje more imeti neorganske, t. j.

pepelne dele, ki pri mladi živini služijo tako rekoč v rejo kosti; — tudi sol (ktere je zlasti v senu veliko) se le-sem prišteva. Organski deli kerme so pa še veliko bolj važni in se razločujejo v dva glavna oddelka, v onega z gnjilečnimi deli in brez gnjilečnih delov. K prvim se prištevajo razna žita, preše, naj bolj pa sočiva (bob in grah stojita oziroma na živalsko kermo v prvi versti), ki redijo pri živalih truplo, meso, maščobo in kri; — k drugemu pa mastne tvarine v kermi (v zeleni kermi, še bolj pa v ovsu in koruzi), ki dajo živalskemu truplu gorkoto. Tudi preša se zopet le-sem prišteva.

Zvečenje in prebavljanje polohkava pri živalih to, da se jim kerma manjša. Pri večjih kmetijah imajo v to že razne mašine. Vmanjšanje kerme tudi v to dobro služi, ker se potem lahko mnogoverstna piča skupaj zmési, n. pr. žito z rezanico itd. Tudi presno kermo, n. pr. mlado deteljo, koruzo itd. je dobro vmanjšati; enako tudi žita in sočivo, ktera naj se v mlinu na debelo zmeljejo, ali kakor pri nas po Gorenškem pravijo: pretergajo. Célo zernje živalim v kermo predkladati ne stori dobro, posebno pri konjih ne. Edini oves dela tu izjembo; samo omokri naj se nekoliko poprej. Tudi preše naj se zmanjšujejo ter z drugo kermo mésijo. Preši se je sploh govorila prav vnetá beseda, ter je g. docent djál, da ako je seno po 2 gl., preše pa po 3 gl. cent, je gospodar gledé tečnosti pri preši še vedno na dobičku. Da se kúha (repa, krompir, pesa, buče itd.) more se tudi živalim zmanjšati in poprej še persti in druge nesnage očistiti, je vsakemu še tako priprostemu kmetiču dobro znano. *) — Sočivo, ki se živini poklada, z gorko vodo namočevati, je dobro; — v mnogih krajih poskušajo tudi pičo kuhati in pariti; a to daje pri večjih gospodarstvih silo dela in se komaj spleča. Tudi vnetje kerme so že poskušali, da so jo namreč namočili, dobro pohodili in jo tako 48 ur nekakemu vnetju prepustili; ali veliko nevarnosti je pri tem, torej kaj takega se ne svetuje.

O kermenju s presno (zeleno) pičo se je zopet mnogo govorilo. Razdeluje se: a) v pašo, in b) v pokladanje zelene kerme v hlevih. Kar zadene pašo, se je omenilo, da živina pri nji vso pičo do zadnje bilke poišče (posebno na planinah in tudi po njivah po žetvi); da se s pašo kmetu veliko dela

*) Za zmanjšanje kúhe se je priporočevala Gardener-jeva mašina, ki veljá 75 gld., in se zamore z roko (samotež) goniti. Pis.

ter gleštanja po dnevi prihrani; — tudi stelje je veliko manj treba. Nasprotno zopet nekteri mislijo, da je bolje, ako se travniki v njive podelajo. To veljá vender le tam, kjer je zemljišče dobro; kajti oskerbljevanje njiv daje dovolj dela, in naj torej gospodar vselej dobro prerajta, preden si travnik v njivo podela: se mu li kažejo pri računu prave številke, ali ne. Tudi zguba gnoja se šteje med slabe strani paše. Konečna beseda tega predmeta bila je: Za mlada goveda in konje je na vsako vižo paša v prostem boljša, kjer se morejo prosto gibati in s tem telo učverstiti; za delavno in pitovno žival je kermenje v hlevu bolje. (Po Angleškem in v Holandii po večjem živino le pasejo.) Govorilo se je za tim še mnogo o pašnikih, ki so: naravni (n. pr. po planinah, po samotnih dolinah in pustinjah); umetnoosnovani (obsejani z razno deteljo in mnogoterimi travami); zdravni, t. j. paša po njivah po spravljenih raznih pridelkih i. t. d. Paša po gojzdh se sploh ni priporočevala. Da pitovna živina potrebuje boljših pašnikov mimo drobnice, ktera poslednja si svojega živeža išče tudi po sterminah in pečinah, je sploh znano. Čas paše je za razne kraje in podnebja tudi razen; izreklo se je pa očitno, da naj se spomlad prezgodaj ne začénja, ker živina še malo kerme dóbí, zraven pa veliko škode napravi. Po ravninah naj se pričné paša z aprilom, in skončá z oktobrom; na planinah do 4000 čevljev nad morjem more terpeti komaj 4 mesece; še v višjih legah pa kakih 100 dni. Naj bi se pri tem gledalo na ta-le red: Spomlad naj se pase v ravninah; potem v sredi gorá; konec julija naj se žene živina na naj višja mesta. V tem primerji naj bi se šlo potem s pašo tudi nazaj. Pa tudi na to naj se gleda, da se le toliko živine zažene na en pašnik, kolikor je kerme za njo. Primera med razno živino se lahko prerajta. Tako n. pr. potrebuje 1 krava toliko paše, kakor 6 do 8 ovac. Pašniki naj se pa tudi nekako razdelijo in redno popasejo, ne pa, da bi se živina le vedno tje gonila, kjer dobijo leni pastirji v senci dreves pripravna mesta za „dolce far niente“ t. j. za poležavanje. *) Na mnogih planinskih pašnikih manjka tudi živini varstva zoper noč, veter, mraz, prehudo solnce itd., kar je za živino zeló škodljivo. Temu naj se po-

*) Lenem pastirjem je bil g. dr. Wilhelm kaj gorak. Pri mnogih prilikah je oplazil po njih, ter grajal njihovo najemniško neskerbnost. Pa je tudi res, da po takih lenuh gospodarje marsikaka nesreca pri živini zadene. Pis.

maga z napravo štáj, z zasajenjem senčnega drevja; tudi naj se kaki bolj tolsti prostori odločijo v to, da se ne popasejo, ampak pokosijo, in je tako kaj suhe klaje pri rokah, da ni treba, če živino kaki sneg vhati (kar je na planinah tudi o sv. Jakobu prav lahko mogoče) taisto pred časom v ravnino prignati. *) Priporočal je g. docent dalje tudi vravnanje dobrih potov do potokov (marsikaka živina si je na velikimi skalami ob obrežjih potokov že noge polomila); kjer pa le-tih ni in vode zmanjkuje, pa napravo kapnic. Luže namreč, katere edino na mnogih krajih živina piti more, so bile že mnogokrat uzrok kužnih živalskih bolezni in nagle smerti. Na Jura-pogorjih (med Francoskim in Švicarskim), kjer je svet zelo našemu Krasu podoben, imajo po pašnikih nek povsod kapnice za živinsko napajanje napravljene. Posnemajmo take lepe izgleda tudi pri nas!

(Dalje prih.)

Ljudski učitelji v kmetijski šoli v Gradcu. *+)

Že so pretekli trije tedni našega bivanja v Gradcu, pa nihče izmed letošnjih poslušalcev kmetijske šole za učitelje ni slovenskemu svetu o tej šoli sporočal. Ker bi pa vendar vtegnilo marsikoga v ljubi naši domovini mikati, da pozvé vsaj nekoliko, kako se nam tu godí, in kaj da se učimo, sem sklenil „Novicam“ vsaj na kratko o letošnji šoli sporočiti, nadjaje se, da bode pozneje kak bolj sposoben učitelj izmed nas po zgledu gosp. Levičnika bolj obširno pisal.

Prišedši 15. avgusta v Gradec smo se, kakor nam je bilo naročeno, predstavili gosp. Kirchlehnerju, c. k. namestniškemu svetovalcu. Blagi gospod nas je prav prijazno sprejel, in nam tudi marsikaj nasvetoval, posebno zavoljo stanovanja, kako in kje naj poprašamo, da bomo laglje izhajali z 2 gold. na dan.

16. avgusta smo se zbrali ob določeni uri v Joaneum-u, kjer prav za prav je zdaj naša šola. Začeli smo se spozna-

*) Ta moder svet mi je jako jako dopadel. Spominjam se, da sem o tem primerljeji zadna leta večkrat bral, da so zavoljo zgodnjega snega, ki je pa čez ene male dni zopet skopnil, mogli živino pred časom iz planin prignati. In ravno te dni nam je časnik „Vaterland“ naznanil, da so na Vorarlberskim zopet letos o malim Šmarnu vsled zgodnjega snega mogli z živino iz planin. Evo tedaj novi dokaz, kakó zaloga suho kerme na planinah dobro služi. Pis.

**) Po „Nov.“

vati, naj pred se vé da z domačini, ki se dosedaj nismo še poznali. Ob 9. uri se je šola pričela s tem, da nas je deželni glavar dr. Moric pl. Kaisersfeld v tehtnem ogovoru pozdravil in nam pozneje tudi predstavil nazoče gosp. docente. Drugi nas je pozdravil g. Kirchlehner, in za njim prof. Šmirger, ki je načelnik letošnjih docentov. Izmed učiteljev je gosp. Šmirger izvolil za začasnega načelnika gosp. Klockel-na, učitelja iz Friedberga na Štajerskem. Ko smo dobili vsak po en iztis razredbe učilnih ur z imenikom docentov vred, smo se razšli za tisti dan, da se drugi dan in tako naprej vsak dan, zvonaj nedelj in praznikov, ob 7. uri zjutraj zopet snidemo.

Poslušalcev je na tukajšnji kmetijski učiteljski šoli iz različnih dežel 53 namesti 55, ker dva Dalmatinca nista prišla. Večina nas je Slovanov.

Učencov imamo 6 izverstnih; res vredno jih je poslušati. So pa ti-le: g. Adam Vincenci, vodja c. k. učiteljske izobraževalnice v Gradcu, ima na teden 8 ur iz fizike in kemije, — g. Feuser Peter Nikolaj, bralcem „Novic“ po svojih spisih že dobro znan, popotni učitelj, ima 8 ur na teden iz kmetijstva, — g. Kiegerl Jožef, učitelj na kmetijski šoli v Grottenhofu, uči čbelarstvo in sadjerejo in vodi demonstracije dvakrat na teden, — g. Klingan Henrik, c. kr. deželni živinozdravnik v Gradcu, uči fiziologijo in živinozdravilstvo 3 ure na teden, — g. Šmirger Janez, učitelj gozdarstva (voditelj naše šole), uči gozdarstvo 3 ure na teden, — dr. Wilhelm Gustav, učitelj poljedelstva na tehniški šoli v Gradcu, uči živinorejo 4 ure na teden. Vsaka sobota je odločena demonstracijam in izhodom. Poleg tega se učimo pa še telovadbe 5 ur na teden v deželni telovadnici, uči nas g. Avgustin. Ker pa telovadba ne spada v gori imenovani program, ampak je prost nauk, in učitelju Augustinu ni bila nobena plača odločena, zahteva od vsakega 4 gold. učnine. Ker je pa to nam siromaškim učiteljem malo preveč plačati, zato smo se vsi obrnili in sicer nekteri do deželnega odbora, nekteri pa do svoje deželne vlade s prošnjo, da bi se ti stroški za telovadbo plačali iz primernega zaklada. Štajarski učitelji so dobili berž ugodno rešitev, iz drugih kronovin pa še nobeden ne.

Dozdaj smo imeli tri male izlete v Grottendorf, učilnico kmetijsko, pod vodstvom gosp. Kiegerla; videli smo lepo vredene drevesnice, kjer so ravno divjake z berstom žlahnili,

— lepe zasadbe mladih tert, čbelorejo po sistemi Dzirzonovi, mnogo kmetiških strojev, lepa goveda plemena Mariahoferskega in ovce jezerske, ktere pa zdaj plemenijo z ovnom Soustonskim. — Veča izleta smo imeli do zdaj dva: pervega na posestvo gosp. Reinigshaus-a; tu smo videli veliko drenažo, mnogo pitovne živine, silno trumo prešičev mladih in starih in velik hmeljnik. Videli smo tudi hmelj obirati in sušiti. Ko nas je gosp. Reinigshaus izverstno pogostil s pivo, vinom, mesom, surovim maslom in sirom, smo z gospodi docenti šli v deželni gozd, kjer nam je g. Šmirger praktično pokazal, kar smo pred v šoli od gozdarstva čuli. Tako smo se okrepčali prav dobro dušno in telesno. — Drugi izlet smo imeli na posestvi gosp. barona Mandel-na in gosp. barona Wašingtona, podpredsednika kmetijske družbe štajarske. Tudi ta dva gospoda sta nas prijazno sprejela in pogostila, ter nas precej trudne zopet poživila. Gotovo ostaneta oba vsakemu učitelju, ki se je vdeležil tega izleta v vedno hvaležnem spominu. Da se g. Reinigshaus peča le s pitanjem živine (njegovih velikih tovarnic za pivo in rakijo, ne bom omenjal, ker te ne spadajo v naše področje), kar je pa, kakor je dr. Wilhelm omenil, na kvar živinoreji, ker po tem pridejo tudi naj bolje mlekarice pod zlo, se pa poslednjič imenovana gospoda vkvarjata le z umno živinorejo: prvi ima živino Mariahoferskega, drugi pa samo Holandskega plemena. Občudovali smo snažne mlekarice in pripravo za narejanje masla; vse je umno vredjeno in čuda lepo snažno. Baron Wašington se posebno peča tudi z rejo kokošjo.

Lav. Abram.

Učiteljski zbor v Ljubljani.

22. preteč. m. je bil napovedani občni zbor društva v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem. Vdeleževali so se ga naj več vsi dosedanji družniki, in tudi preč. prošt in deželni šolski nadzornik dr. A. Jarc in deželne vlade svetovalec g. J. Hočevar sta prišla k zborovanju. Pervosednik g. korar Karol Legat pričujoče prijazno ogovori in povdarja lepo namero tega društva, ktero si stavi za svoje geslo vodilo: „Pomagaj si sam, in pomagaj ti bode Bog“.

Iz dnarstvenega sporočila razvidelo se je, da ima ta družba sedaj že čez 23.000 gold. premoženja.

Med drugim se je sklenilo, da nova družbina pravila zadobé veljavo na dan tega zbora, in da naj se vsa družbina opravila od

tega dneva ravnajo po novih pravilih društva v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem. *)

Za pervosednika temu društvu izvoljen bil je preč. proš in deželni šolski nadzornik dr. A. Jarc, za blagajnika g. M. Putrè, učitelj v vadnici pri c. k. izobraževalnici za učitelje, in v odbor ti-le g. g.: Jan. Eppich, M. Močnik, A. Praprotnik, Fr. Raktelj, Jak. Schott, J. Borštnik in Juri Uranič.

Konečno se g. M. Močnik v imenu društva preč. g. korarju K. Legatu zahvaljuje za natančno skerb in lepo darežljivost, ki jo je ta gospod kot pervosednikov namestnik imel že dalj časa pri tem društvu, ter se ob enem tudi pri njem poslovi, ker dobrega gospoda tega kliče nova služba in ravno sedaj odhaja iz učiteljstva ljubljanskega.

Društvo v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam je tedaj popolnoma prestrojeno in bode se z novimi močmi oživljalo.

Dragi kranjski učitelji! sedaj pokažimo, da nam je za se in za svoje pa tudi za svojo lepo bratovščino kaj mar. Pristopimo vsi od prvega do zadnjega k temu društvu, kajti naš bodè dobiček!

Po tem zboru pričelo se je

zborovanje učiteljskega društva za Kranjsko.

Zraven družabnikov, ki jih je bilo čez 100, vdeleževali so se tega zbora tudi preč. in slavni g. g.: stolni proš dr. Kr. Pogačar, dr. Jan. Bleiweis, dr. A. Jarc, K. Legat, vodja Hrovat, prof. A. Zamejec, prof. A. Lesar in proti koncu poslalil je zbor tudi prvi svetovalec deželne vlade prevzv. knez L. Meternich, kterega je k zboru spremljal deželne vlade svetovalec g. J. Hočevar. Imenovani prevzv. knez pozdravil je zbrane učitelje v imenu c. k. vlade, in je izrekel veselje in zadovoljnost nad tem zborom, zaterdovajè, da je vladi šolstvo in učiteljstvo gotovo vedno kot prva skerb na sercu.

Pervosednik A. Praprotnik začénja zbor s tem-le ogovorom:

Dragi bratje učitelji!

„Minulo je dve leti, kar smo kranjski učitelji pervikrat prosto zborovali v glavnem mestu naše dežele in smo zraven drugih svojih potreb naredili tudi načert za učiteljsko društvo za vso Kranjsko, katero se je potem začénjalo z novim letom 1869. in za terdno vstanovilo pri prvem obénem zboru 31. marca ravno tega leta. Po društvenih pravilih ima to društvo vsako leto svoj veliki ali občni zbor. Po sklepu zadnjega občnega zbora 31. marca preteč. l. je veljal tisti vstanovni zbor ob enem tudi za občni zbor o jesenskih šolskih praznikih za tisto leto; letošnji današnji zbor je tedaj drugi občni zbor po §. 13. društvenih pravil.

Poznate me že deset let kot svojega tovarša, in lahko mi verjamete, če rečem, da me prav iz dna svojega serca vselej veseli, pred sabo videti število svojih častitih tovaršev in verlih bratov, s kterimi že več let združeno obdelujemo terdo ledino na milem domačem šolskem zemljišču, med temi tudi mož, čigar vtrujeno čelo se že ger-

*) Pravila ta, so dobile vse ljudske šole na Kranjskem.

banči od potú, ki jim ga vzrokuje mnogoletno težavno delo. Vsem tedaj — starim in mladim sodelalcem priserčno rečem: Bog vas sprejmi — dobro došli k našemu zboru!

Naš pesnik pravi: „Zakon nature je tak, da iz malga raste veliko“. Tudi naše društvo je obsegal ta zakon nature. Malo prijateljev nas je bilo, ki smo v sebi čutili nagib in pogum, da bi z združenimi močmi pomagali domačemu šolstvu in svojemu zapuščenemu stanu. Ta misel pa je kakor električna hitrost šinila po vsej deželi, ter budila nam vedno več novih vdeleževalcev. Skerbeti moramo, da bode ta električni tok oživiljal se v pravo iskro, ki bode vedno bolj plamtela v našem društvu — in da bode ta scasoma prava svetlogoreča bakla ali svetilka in še celó vseoživljajoče svetlo solnce, katero bode nam v tužnih sedanjih časih obsevalo naša pota in ogrevalo naša dela, ter dajalo rodovitno rast vsemu našemu početju. Iz tega društva naj bi lila vedno nova moč in nova veselost v vtrujene ude, tako, da se bodo z združenimi močmi premagale vse težave in da učiteljskemu stanu vendar skoraj prisveti boljša prihodnost. Kar zadeva naš učitelje, naj nas vodi misel, da kolikor bolje in pridnejše od prve učiteljske izobraževalnice do zadnje vaške šole v deželi bode delalo se za povzdigo šolstva in učiteljstva, toliko bližji bode namerek naše boljše prihodnosti. In v tem smislu začénjam današnje drugo občno zborovanje“.

Za tim poroča o tem društvu tako-le:

Učiteljsko društvo za Kranjsko, ki se je za terdno vstanovilo pri prvem vstanovnem zboru 31. marca l. 1869., je imelo zraven tega zbora do sedaj že pet odborovih sej, pri katerih so se te le bolj važne stvari obravnavale: 1) kako naj bi se sestavil prvi imenik ljudskih učiteljev na Kranjskem. Ta imenik je uč. društvo tudi dalo na svetlo, in ga je razposlalo vsim č. g. g. udom; 2) kako naj bi se pridobilo govornikov za prostovoljne znanstvene reči, ki segajo v šolski poduk, izrejo i. t. d. Želja ta in prošnja, da bi se po nameni uč. društva vstanovile znanstvene skupščine priobčena bila je v „Tov.“ 10. maja l. 1869., a žalibog, nihče se dosihmal še ni oglasil, da bi prevzel kako boljšo razpravo o tej in uni reči, in znanstvenih shodov tedaj še do danes ni bilo. 3) Učiteljsko društvo je pripomoglo, da se je društvo v pomoč vdovam in sirotam na Kranjskem po sedanjih okoliščinah prestrojilo, da so se sestavila nova pravila, da so se vredile in naznanile gospodarstvene zadeve tega društva i. t. d. To društvo bode sedaj novo oživljeno dajalo ne le učiteljskim vdovam in sirotam, temuč tudi učiteljem samim o času potrebe lepe pomoči. 4) Pomenkovalo se je o telovadbi v ljudski šoli in društvo je sprožilo in pripomoglo, da je slavna vlada dala letos že lepo priliko, da se učitelji z dežele morejo v mestu praviloma učiti tega nauka. 5) Govorilo se je, kako naj bi se v ljudski šoli pospeševalo lepo in ročno pisanje, in se je nasvetovalo, kakšni naj bi bili pisni zgledi za vaje v pisanji na prvi stopnji v „Slovenskem Abecedniku“. 6) Vprašanja, ktera je društvo še prehtevalo in odgovarjalo, so bila: a) vladni dopis 14. maja preteč. l., zadevajoči g. Haberleithner-

jev načert za telovadstvo; b) vladni dopis 8. febr. t. l. o Matični knjižnici „Nauk o telovadbi“; c) dopis deželnega odbora, v katerem se je vprašalo zastran spremembe šolskega leta in počitnic; d) vladni dopis — načert za novo postavo o okrajnih in deželnih učiteljskih zborih. 7) Družbini odbor je poskerbel, da se je z drugim (današnjim zborom) napravila tudi razstava učnih pripomočkov, ktera je zopet prva te verste na Kranjskem. Pri tem delu so se posebno vdeleževali g. g. Fel. Stegnar, Jan. Lapajne in Fr. Gerkman, kterim moram javno hvalo izreči. Tudi naši bukvarji g. Giontini, Češko-Til, Gerber so pripomogli, da je bilo to mogoče. Ta razstava bode danes in jutri še ves dan odperta od 8 — 12 in od 2 — 6 popoldne, ktero naj vsi učitelji, kteri so tukaj, pazno ogledujejo, in naj si posamesne stvari zapominjajo za čas, kedar jim bode mogoče to pa uno reč napraviti ali komu nasvetovati. Razstava je toliko važnejša zato, ker tu vsak vidi in se sam prepiča, ktera reč je za ta ali uni nauk dobra in kje se dobi. Tudi neudom — vsem šolskim prijateljem je ta razstava odperta. 8) Učiteljsko društvo je posebni darežljivosti gospoda deželnega poglavarja bar. Konrada Eybesfelda, dobilo iz Pflügelrove zapuščine 100 gold. za knjigarnico. Ta blagi dar se je prav dobro obrnil za vezanje starih knjig in časopisov, ktere udje sedaj še le morejo prav rabiti, pa tudi za napravo novih dobrih pedagogičnih knjig. Nakupilo se je več prav primernih knjig za šolstvo in učiteljstvo.

Knjigarno, ktero je lepo vredil knjižničar g. Fr. Raktelj, šteje sedaj že čez 300 zvezkov prav dobrih pedagogičnih stvari.

Časopise ima društvo sedaj te-le: „Der österr. Schulbote“, „Allg. österr. Schulzeitung“ (Spitzer), „Schulzeitung für Innerösterreich“ (Graz), „Die Volksschule“, „Musik- u. Literaturblatt für Volksschullehrer u. Schulfreunde“, „Verordnungsblatt für den Dienstberreich des Ministeriums für Cultus und Unterricht“, „Slovenski Gospodar“, „Uč. Tovars“, „Šolski prijatelj“ (hervaski) in „Školnik“ (češki).

Knjigarnica in časopisi se do sedaj (ker društvo še nima svoje sobe) shranujejo v I. mestni šoli pri sv. Jakobu, kjer jih vsak ud more povoljno videti in si jih izposojevati.

Iz tega se vidi, da je družbin odbor prvo društveno leto delal po svoji moči in da je mnogo storil za izverševanje naloge, ktero si je naše društvo postavilo na čelo namreč: združevati vse ljudske učitelje na Kranjskem, da duševno in materijalno napredujejo in da se ljudske šole na Kranjskem vsestransko boljšajo in pravice ljudskih učiteljev na vse strani zavarujejo in branijo. Kar pa se do sedaj zavoljo mnogih zaprek ni moglo izveršiti ali saj popolnoma dognati, naj č. g. g. udje sprejmejo dobro odborovo voljo, ktera gotovo nikdar ni pešala ne vkupnemu soglasji, ne pri posamnih udih.

Za tim sporočilom sporoča društveni blagajnik g. Močnik o stanu tega društva. Učiteljsko društvo za Kranjsko šteje 26 udov iz Ljubljane in okolice, ki plačujejo po 2 gold. na leto in 80 vnanjih, ki plačujejo po 1 gold. letnine. Gotovega denarja ima društvo 130 gold. 34 kr. in v dolgotvanju na vpisnini in letnini 123 gold. Od 30. marca

preteč. I. do 20. sept. t. l., t. j. od zadnjega občnega in vstanovnega zbora je bilo stroškov za časopise in druge društvene potrebe 145 gl. 6 kr. Za prihodnje leto so stroški cenjeni na 106 gold. 19 kr. Blagajnik potem ude, ki so še kaj na dolgu, prijazno opominja, da naj bi kmali svoj dolg plačali, kajti račun na papirji brez denarja nima veljave.

Na versto pride vprašanje: kako naj se v sedanji novi „Slovenski Abecednik“ vverste pisni zglede, po katerih bi se učitelji in učenci ravnali pri podučevanju v branji in pisanji ob enem?

Zapisnikar g. Fr. Gerkman prebere vladni dopis, v katerem se učiteljskemu društvu ukazuje, da naj se stavi in predlaga načert za take pisne zglede v „Abecednik“, ter nasvetuje: pisne čerke v „Abecedniku“ naj se namestijo brez druge premembe z lepimi vrezanimi čerkami; obliko teh novih čerk pa naj odbor določi. Take lepe pisne (v jeklo vrezane) čerke bi tudi služile učencem za pisne zglede, in bi prav posebno koristile v šolah po deželi, kjer se po več razredov ob enem podučuje. Sprejme se ta nasvèt.

G. Jos. Levičnik želi in nasvetuje več prememb v prvem delu sedanjega „Abecednika“, in odboru izroči svoj pismeni načert.

G. Fel. Stegnar govori o drugi točki — o starih in novih šolskih knjigah — nekako tako-le:

Novi učni red za ljudske šole (po nemški: Schul- und Unterrichtsordnung) je zraven deržavne postave dné 25. maja 1868 in dné 14. maja l. 1869. naj imenitnejša naredba v našem šolstvu. Ta učni red (po ukazu 20. avg. t. l.) bode začasno že veljal letošnje šolsko leto. Ne bodem pretresoval tega dobro preudarjenega učnega reda, kajti preudarjali so ga možje, od katerih se sme reči, da so možje šolski, katerim so dejanska vodila prvo — potem še le teoretična.

Omenjati hočem le pomočkov, kateri bi nam služili in pomagali, da bi se vresničevale namere, ktere si pri nauku stavi učni red. Pomočki pa so dvojni, in sicer pred vsemi tisti, ktere se učencu dajo v roke — in to so šolske knjige. Naštejmo jih!

1) Knjige za kersčanski nauk bodo nam že preskerbeli naši duhovni gospodje, kteri so vsigdar skerbeli za ljudsko šolo.

2) Pri nauku v jeziku učni red pravi, da na Kranjskem, kjer se k nauku prišteva tudi drugi deželni jezik (§. 6 derž. šolske postave) naj deželna šolska gosposka določi, koliko in kako naj se uči ta drugi jezik. Vprašam tù; kateri jezik je pri nas drugi deželni jezik (zweite Landessprache)? Menim da je v vsaki deželi vendar prvi jezik tisti, kateri se govori sploh v deželi in to je pri nas naš materni jezik — slovenski. Da se učitelji tedaj o tem ne bodemo motili, določimo to danes, in recimo, da je po vseh pedagogičnih in naravnih postavah prava pot taka, po kateri se učenci v domačem jeziku učé vseh potrebnih šolskih naukov in da se tudi na podlagi domačega jezika vadijo tujega t. j. nemškega, laškega i. t. d. Učenci v malih šolah naj se vseh naukov učé v domačem jeziku. Za domači jezik imamo sedaj dobre šolske knjige, in sicer: nove stenske table, Abecednik (slovenski), Prvo in Drugo berilo,

Slovensko slovnico za pervence, Spisje za slovensko mladino (oboje Praprotnikovo), Ponovilo potrebnih naukov za nedeljsko šolo i. t. d. Potrebovali bi za sedaj le še malo zbirko prozaičnih in pesniških zgledov (prosaische u. poetische Musterstücke), kateri naj bi se prav skerbno nabrali iz našega že precej bogatega slovstva in naj bi se vredili za ljudsko šolo.

Za večrazredne (ali sedanje glavne) šole, kjer se uči tudi drugi deželni jezik — t. j. nemščina, naj bi veljale za naj boljše vse tiste knjige, v katerih se tuji jezik uči s pomočjo domačega, pa ne tako, kakor se je pred nekaj leti pri nas godilo, da se je tuji jezik učil v tujem učencem nerazumljivem jeziku. V ta namen imamo te le knjige: Slovensko-nemški Abecednik, Perva nemška slovnica in Druga nemška slovnica, in to je vse. Praktična slovensko-nemška gramatika je menda šla za vselej počivat. Za ta nauk t. j. za nemški jezik v slovenskem učnem jeziku potrebovali bi več šolskih knjig na izbiro. Naj bi se sestavila taka knjiga po načrtu dosedanje gramatike, da bi se vsa poglobitna vodila učila samo le po mnogih mnogih vajah. Vaje, t. j. naloge, ki so v prvi in drugi slovensko-nemški slovnici se mi zdí nekako preplitve in premalo razširjene. Za višji razred ljudskih šol kaže nam „Katalog des k. k. Schulbücher - Verlages“ na Dunaju, da sedaj pride (in je že v tisku) na svetlo „Slovenisches Sprachbuch für die oberen Klassen“. Kakšen bode ta „Sprachbuch“, to bomo videli. Sicer obžalujem, da se šolske knjige, ki se pišejo za naše šole, ne dajo tudi v presojo našim veščakom ali zvedencem v šolstvu. Mož, ki piše in sestavlja take knjige, je mogoče, da je prav dober slovničar, verl domoljub, toda šolski mož ni. Pot pri tem bi bila boljša ta, da bi namreč šolski zvedenci sestavljali šolske knjige — za njimi pa jih konečno izverševali slovničarji.

3) Za številjenje nimamo še dosti domačih knjig. „Računica“ in „Navod iz glave poštovati“ ste naj boljši knjige te verste, toda že stari, treba bi bilo, da bi se po duhu novejšega časa prestrojile in dostavile. Za višji razred ljudskih šol pa bi potrebovali po sedanjí dr. Močnikovi knjigi „Uebungsbuch“ nove v slovenskem jeziku.

4) Potrebovali bi knjige za učence za nauk v prirodopisju in za poznanje prirode — za nauk v zemljepisju in zgodovini, za nauk v gosposdarstvu za možko in žensko mladost posebej.

5) Potrebovali bi lepíh pesem za učence in sploh za bolj odraslo mladost. Tudi bi bilo prav, da bi se učenci vadili po glaskah (notah) peti, kar bi učitelja ne prizadjalo toliko truda, kolikor bi mu take vaje dajale dobrega vspeha pri petju.

Vse knjige, kar nam jih še manjka za šolo, bi se lahko sestavile po sedanjih večjih delih, ki jih imamo že v slovenskem jeziku. Spi-sovanja in sestavljanja pa naj bi se vselej vdeleževali tudi šolski možje, t. j. taki, ki so že podučevali v šoli ali še podučujejo. Da bi se pa šolske knjige hitreje spisovale, naj bi učiteljsko društvo povabilo pisatelje, kateri bi spisovali naj potrebníše knjige za učence. Dobri rokopisi naj bi se tudi plačevali. Sprejme se ta nasvet.

G. F. Lapajne se o tem strinja z mislimi svojega predgovor-

nika in želi, da bi se v večrazrednih šolah bolj učilo na podlagi materne jezika.

G. L. Tomšič pravi, da se nove knjige o številjenji za ljudsko šolo (po dr. Fr. Močniku) že poslovenujejo.

G. M. Močnik pravi, da je to, kar sta g. g. Stegnar in Lapajne o spisovanji novih knjig nasvetovala, prav lepo — a vidi se, da imata pred sabo le vzor (ideal), do kterega se ne pride tako hitro. Mladi sposobni učitelji naj le prav pridno spisujejo dobre šolske knjige; vlada jih bode gotovo rada zalagala in tudi plačevala. Kar se pa tiče prve slovensko-nemške slovnice, pa se je sicer vprašalo o njej svēt kranjskih učiteljev, a ravnalo se ni po njihovih svetih. Vedeti pa tudi moramo, da si dobri učitelj tudi s slabimi šolskimi knjigami vé pomagati, in da dobra šolska knjiga ne pomaga dosti učitelju, ki ne vé ž njo ravnati.

O tretji točki: o razmeri med ljudskimi in srednjimi šolami govori g. M. Močnik, pojasnuje drugi namerek ljudske šole, t. j. kot pripravnice za srednje šole, primerja sedajnost s preteklostjo, ter omenja ukaza sl. ministerstva za bogočastje in uk dné 14. marca t. l., št. 2370, ki določuje, da učenci stopivši v I. razred sedanjih srednjih šol ne potrebujejo spričala ljudske šole, samo da opravijo sprejemno vprašanje, ter se boji, da bi pri takem brezozirnem ravnanju tudi skozi reščeto ne padla marsiktera bistra glavica; nasvetuje tedaj, da bi se k takim spraševanskim komisijam jemali tudi veččaki iz med ljudskih šolskih učiteljev.

G. deželni šolski nadzornik dr. Jarc razlaga, da se ta min. ukaz popolno vjema z novo učno osnovo za ljudske šole, ker tū ni določeno, iz kterega razreda naj bi se učenci jemali v srednje šole; tudi učence iz male kmečke šole more prestopiti v srednjo šolo, samo, da opravi zapovedano spraševanje. Ljudskim šolam pa bode to spodbudba, da se bodo skušale, ktera bode izučevala boljše učence za srednje šole, t. j. take, ki bodo sprejemno spraševanje dobro opravljali in tudi potem spešno napredovali. Pri vsem tem pa se pri sprejemnem spraševanju ne bode toliko in še celó ne tirjalo čez moči učencev. Prav pa je, da se o tem oglasé tudi ljudski učitelji, da se bode vedelo, kaj o tej stvari mislijo.

Sprejme se g. Močnikov predlog.

Pri posamesnih nasvetih se oglasi g. Gerkman in toži, da učitelji po deželi dostikrat ne dobivajo redno svoje plače, in da se njih pritožbe posebno pri nižji gosposki le prerade odkladajo tako, da pogosto mine mesec za mesecem in tudi leto in dan preden učitelj kaj pritožari. On tedaj nasvetuje, da naj bi se slavna vlada prosila, da bi svojim podložnim nižjim uradom naročila, da bi se vloge in prošnje o učiteljski plači hitreje reševale, kakor dosihdob.

Na to odgovarja svetovalec deželne vlade g. Hočevar, in pravi, da vlada, kakor hitro dobí in začuje kake pritožbe o učiteljskih zadevah, se gotovo ne obotavlja, temuč, kar ji je moč gleda na to, da se učiteljem pomaga v zadregi; a večkrat pa so učitelji tudi sami krivi, da se njihove vloge ne morejo urno reševati, ker so premalo jasne in

nepopolnoma, ker se v njih ne razločuje, kje in kako in od ktereга časa učiteljem plača zaostaja. Večkrat se morejo te okoliščine še le pozvedovati, in tako mine res marsikterikrat več časa, preden se za učitelja more kaj storiti. Učitelji naj se tedaj pri svojih pritožbah o plači natanko sklicujejo na svoje fasijone, in naj vselej na tanko določujejo, od kedaj, koliko je dolga i. t. d. Vlada bode gotovo nemudoma spolnovala svojo dolžnost.

Potem poprime tudi vzviž. knez Meternih besedo in zboru zagotavlja, da so šolske stvari, zlasti pa pritožbe učiteljev zmiraj v prvi versti med vladnimi opravki, ter izreka upanje, da se bode šolstvo, ko učitelji kažejo toliko gorečnosti, gotovo v deželi kmali lepo povzdigovalo, ter obžaluje, da ne more dalje biti pri tem zborovanju.

Na versti je volitev pervosednika, za ktereга se enoglasno izvoli A. Praprotnik; za blagajnika izvoljen je g. M. Močnik, v odbor pa so izvoljeni g. g.: Belar, Gerkman, Govekar, Lapajne, Raktelj, Stegnar, dr. Juri Šterbenec in Ivan Tomšič.

Predsednik se lepo zahvaljuje za zaupanje, ki mu ga učitelji že več let tako lepo skazujejo, ter obeta, da bode, kakor do sedaj, tako tudi vprihodnje še z novejšimi in krepkejšimi močmi delal za napredek milega domačega šolstva in učiteljstva, ter prosi, da bi ga pri vsem tem prizadevanji podpirali tudi udje, da se združeno doseže pravi namerek in enkrat pride pri učiteljih na boljše. Učitelji naj bi se ravnali po besedah našega rajncega Slomščka, ki je rekel: „Naj veljá, kar rado, nebesa morejo biti naša!“ Tudi učitelji naj združeno sklenejo in rečejo: „Naj veljá, kar hoče, priti moramo do boljšega — do svoje boljše prihodnosti v duševnem in materijalnem stanju!“

K sklepu se pervosednik še lepo zahvaljuje za čast in vdanost, ki so jo nam mnogi slavni gospodje kazali v tem, da so prišli k učiteljskemu zboru in poslušali učiteljske priteženge.

G. deželni šolski nadzornik dr. A. Jarc prav s prijazno besedo obeta, da bode on po svoji moči vselej iz serca rad pripomogel, in vse storil, kar koli bode učiteljem in šoli na dobiček in blagor.

Pervosednik sklene zborovanje s povzdignjenim klicem: Zborovanje svoje sklenimo s tem, da naj iz zvestih učiteljskih serc pride gorka želja, ki jo naj glasno trikrat razodenemo: „S l a v a n a š e m u p r e s v e t l e m u c e s a r j u F r a n c u J o ž e f u P e r v e m u !“

S tem drugim zborom učiteljskega društva za Kranjsko je bila (kakor je bilo že v sporočilu omenjeno) sklenjena tudi lepa razstava učnih pomočkov, ktera je bila prva te verste na Kranjskem. Učitelji in prijatelji šol so jo z velikim veseljem ogledovali in hvalili to dobro misel učiteljskega društva. Več o tej razstavi bomo govorili v prihodnje.

Opoldne so se učitelji združili k skupnemu kosilu v novi Tavčarjevi gostilnici, kjer se je verstila marsiktera ganljiva napitnica in zdravljica. Učitelji so šli vsak sebi z naj boljšim upanjem v boljšo svojo dobo. Bog jo daj!

Ogled po šolskem svetu.

Iz Ljubljane. Deželno šolsko svetovalstvo je imelo 15. preteč. m. drugo sejo. Med drugim se je tu tudi določilo, da naj gimnazijalci hodijo dvakrat med tednom k sv. maši. Tudi so bili v tej seji nasvetovani za dvanajste okraje (kantone) po trije okrajni šolski nadzorniki, ker sedaj bode imel vsaki okraj svojega šolskega nadzornika. Plače bodo imeli po 300, in ljubljanski pa 200 gold. na leto, verh tega pa še za voznino v večjih okrajih 150, v manjših pa po 120 gold. na leto. Ti nadzorniki, ki jih bode iz nasvetovane trojice imenovalo ministerstvo za bogočastje in uk, bodo za šest let postavljeni. Dalje sta bila k posvetovanju o učni prenapredbi avstrijskih gimnazij, katero se je pričelo 26. preteč. m. izvoljena g. g. profesorja Šolar in Wurner.

— Vse ljudske šole v Ljubljani začénjajo se danes 1. oktobra. I. mestna ljudska šola bode letos imela štiri razrede pri sv. Jakobu, II. mestna ljudska šola (prejšnji paralelni razredi pri c. k. normalki) pa bode tudi s štirimi razredi začela se v velikem šolskem poslopu blizo Šenklavža.

— Za izobraževalnico ljudskih učiteljev je razpisana še tretja učiteljeva služba (naravoznanstvo, naravoslovje, slovenski jezik, če je mogoče, tudi nauk o gospodarstvu).

— Oddajalo se tudi bode 23 gold. 30 kr. letne pomoči, ki jo je ustanovil in zapustil rajniki stolni dekan g. Urban Jerin zapuščenim ubogim učiteljskim vdovam in sirotam na Kranjskem. Učiteljske vdove, ki bi rade dobile to pomoč, naj svoje prošnje ravnaje do c. k. dež. šolskega svetovalstva in naj jih oddajajo pri svojih okrajnih gospokah do 20 t. m.

— Ravnokar se volijo zastopniki učiteljskega stanu za okrajni šolski svét, v nekterih krajih n. pr. v okolici ljubljanski sta izvoljena g. g. Blaž Kuhar, učitelj pri D. M. v Polji, in Jurij Vranič s Preserja; v radoliškem okraji izvoljena sta g. g. Thuma, učitelj v Radoljci, in J. Zarnik, učitelj v Kropi; za logaški okraj sta izvoljena g. g. F. Stegnar, idrijski učitelj, in g. Božič, planinski učitelj.

— Čuje se, da bodo v tako imenovanih sedanjih glavnih šolah vpeljali v II. razred 1. novo nemško-slovensko slovnico, v III. in IV. razredu ostane za prihodnje leto še stara „Praktična slov. nem. gramatika“ in slov. deutsches Sprachbuch, da se v II. razredu začeti nauk ne preterga, za IV. razred pa še nova slovnica ni natisnjena.

Razpis učiteljeve službe.

Po ukazu slavne c. k. deželne vlade dné 1 sept. t. l. št. 6079 se bode v Robu (v sodniškem okraju v Velikih laščah) 1. nov. t. l. začela nova šola. Dohodkov te učiteljeve službe, s katero je združena tudi orglarjeva služba, je 296 gold. 3 kr. av. v. na leto. Prošnje za njo naj se oddajajo pri c. k. okrajni gosposki v Kočevji do 6. t. m.

Odgovorni vrednik:
Andrej Praprotnik.

Tiskar in založnik:
Jož. Rudolf Milic.